

Man gjorde en bonde fortræd

- en fortælling om nutiden fortalt fra fremtiden

Det var Nytårsdag i 2035. Den gamle landbrugskonsulent sad ved køkkenbordet og kiggede ud på landskabet i den sydvestligste del af Danmark. Han var nu gået ind i sit firsindstyvende år, og var for nylig gået på pension. Udenfor regnede det uophørligt og det var næsten 12 grader varmt, begge dele vidnesbyrd om de store forandringer i klimaet, som menneskets uforstandige opførsel havde medført.

Han sad tavs og lod tankerne gå tilbage til ugen før. Da var hans søn kommet forbi, og havde foreslået, at de kørte en tur i omegnen. Det var blevet en fast tradition, at de kørte en tur i julen. Og turen havde ført dem forbi mange af de steder, og de tidligere gårde, hvor han havde haft sit virke som rådgiver, og derfor var kommet meget tit. Nu lå mange af gårdene forladte hen, og forfaldt mere og mere. Kun de store og højtliggende marker blev stadig dyrkede; de lave marker var sprunget i pile- og ellekrat for længe siden, og de meget sandede marker var groet til med langt græs, tidsler og gråbynke. Kun enkelte gårde var tilbage, og de var i dag næsten alle ejet af pensionskasser, store firmaer eller kapitalfonde, der havde samlet store arealer sammen, og nu drev ejendommene alene med kornavl; dyrene var for længst forsvundet, ingen gårde havde husdyr længere.

Og med husdyrbruget forsvandt også indtægtsgrundlaget på landet, og dermed mistede landbefolkningen deres udkomme og måtte rejse væk. På den måde var befolkningstallet gået meget stærkt tilbage, og mange lokalsamfund var totalt kollapsede, og hele landsbyer lå uddøde hen.

Nu sad den gamle mand og tænkte på, hvordan det dog nogensinde var kommet så vidt? Han var en af dem, som klokkerne snart ringede for, det vidste han godt, men han havde stadig en god hukommelse, og kunne derfor tydeligt huske, hvorledes den kædereaktion, der førte til sammenbruddet i dansk landbrug og i landbefolkningens liv, var foregået.

Det hele startede i det man senere kaldte 00'erne. Det var under den regering, hvor Anders Fogh var statsminister. En regering med en chef, som eftertiden har givet en meget hård medfart for en lang række af de beslutninger, som de traf og især ikke traf. Hans regering var af den opfattelse, at Danmark kunne undvære det intensive landbrug, og begyndte derfor at træffe beslutninger, der alvorligt forringede betingelserne for at drive jorden og for at holde husdyr. Danmark var dengang medlem af det nu hedengangne EU, og herfra kom igennem årene en mængde direktiver og forordninger for landbrug, vandløb, miljø, natur og meget andet. Mange af reglerne i disse direktiver og forordninger var ganske overflødige og unødvendige, og ofte blev der endda givet regler for ting, der slet ikke kunne gives regler for. Under Foghs regering voksede embedsmændenes indflydelse på lovgivningen ganske voldsomt, og gled reelt politikerne af hænde.

Anders Foghs regering efterfulgtes kort tid efter af den socialdemokratisk ledede regering med Helle Thorning som statsminister. Hun huskes i dag især som en slags luksussocialdemokrat, og men også for sine ustandselige omrokninger af sin regering. Især på landbrugs- og miljøområdet blev der skiftet hyppigt ud, og mange af hendes ministre så landbruget som deres hovedfjende. Vel mest fordi landbruget stadig repræsenterede entreprenørånden og en egen vilje til at klare sig, og regeringens unge og uerfarne ministre var under en meget stor indflydelse af den nu for længst

nedlagte Danmarks Naturfredningsforening. Thornings regering forstærkede derfor angrebene på det traditionelle landbrug, og indførte en lang række love og regler, der yderligere alvorligt forringede vilkårene for det traditionelle landbrug og svækkede den danske bonde. Og embedsmændenes indflydelse blev - om muligt - endnu større end før.

Blandt de mange regler, der kom, var regler, der alvorligt reducerede den mængde gødning, som der måtte anvendes i marken, eller helt forbød det. Der kom nye regler for vandløb og for dræning af landbrugsjorden, der med de stigende regnmængder betød store oversvømmelser. Der kom regler om tvungne afgrøder, og tvungent ophør af dyrkning af en lang række jorder, herunder brede striber langs alle vandløb. Alle disse regler påførte bønderne meget store tab uden at der blev ydet nogen kompensation herfor. Til gengæld faldt udbyttet og kvaliteten, og snart måtte Danmark importere brødkorn, grynhavre og maltbyg fra andre lande. Samtidig måtte besætningerne reduceres eller opgives, når der ikke var areal nok til at skaffe foder. Hertil kom virkningerne af finanskrisen, bankkrisen, og den voldsomme og langtrukne krig i Ukraine.

Konsekvenserne af alle disse ulykker, der i en endeløs strøm væltede ind over landbruget, uden at nogen gjorde noget virkeligt effektivt for at afbøde virkningerne, var, at der startede en fuldstændig kædereaktion, hvor den ene bonde efter den anden blev tvunget til at sælge deres gård, og priserne på jord og bygninger derfor faldt voldsomt.

På turen i ugen før var den gamle landbrugskonsulent og hans søn kommet forbi Møllegården. Han kunne tydeligt huske, hvordan en ung frisisk familie var flyttet ind her i midten af 00'erne. Med stort gåpåmod, med en god faglig ballast, en god landbrugsuddannelse og med viljen til at arbejde dobbelt så mange timer om ugen end en normal dansk familie, havde de givet sig i kast med at forbedre og udbygge ejendommen. Der blev bygget ny stald, der kom flere køer, der blev produceret mere mælk, og markerne blev passet og plejet. Og de havde faktisk overskud på deres drift; ikke meget, men dog overskud. Og den gamle konsulent huskede, at det var et godt sted at komme, familien var altid ved godt mod, og fuld af arbejdsiver og tro på fremtiden.

Men så kom krisen. Familien havde ganske vist stadig overskud, men værdierne faldt og faldt, og med tiden blev de mere og mere insolvente. Og nu begyndte bankerne at blive mere grådige, de hævdede renterne på bankgælden, og kreditforeningerne hævdede gebyrerne og bidragene på deres lån. Og nu var der ikke mere overskud, nu slugte disse nye udgifter alt og mere til. Hertil kom så de tiltagende virkninger af regeringernes politik, der nu hurtigt forringede resultaterne yderligere. Og pludselig en dag blev de indkaldt til et møde med banken. Her fik de på få minutter at vide, at nu var det slut, og de skulle sælge gården. Således mistede de på kort tid både deres hjem, deres arbejde og deres livsværk. Og afledet heraf mistede en hel del flere deres arbejde og hjem.

På turen var de også kommet forbi Højbjerggaarden, der navnet til trods lå ude i marsken. Marskbonden her drev sin gård med mange køer og mange kreaturer. Det var en stor og god gård, selvom dens jorde var lidt lave, og mest var egnede til græs. Han var imidlertid en meget erfaren bonde, og havde tilpasset sin drift til disse forhold. Han såede nyt græs med kløver i alle marker hvert femte år for at opretholde udbyttet og hindre, at ukrudtet bredte sig.

Imidlertid fik han en dag besøg af Naturstyrelsen, som på kommunens foranledning skulle vurdere ejendommens græsmarker og vurdere, om de egentlig ikke burde være fredede. Den gamle konsulent huskede stadig, hvorledes dette besøg udviklede sig og som senere medførte, at til trods for, at markerne havde været drevet helt almindeligt i talrige år, alligevel af Naturstyrelsens politiserende medarbejdere for en stor dels vedkommende blev bedømt som fredede. Med den i

2015 indførte lovgivning om disse arealers drift, der blev trukket ned over hovedet på de berørte bønder uden erstatning, fik denne vurdering af markerne katastrofale følger for marskbondens økonomi, og han måtte få år efter opgive at have køer og stude, og tage arbejde langt ovre østpå for dog stadig at have et udkomme. At dette samtidig betød en stor nedgang i ynglende vadefugle, viber, kobbersnepper og strandskader, var der ingen, der rigtig så, og da det endelig skete, var det for sent; markerne var groet til i ukrudt og blev senere til krat.

Og de var kommet forbi udflyttergården. Den gamle konsulent kunne stadig huske, hvorledes sønnen for 25 år siden var kommet hjem og havde overtaget slægtsgården. Han havde en solid faglig ballast og drev et fint landbrug. Han skulle have en ny stald bygget, den gamle stald, som kunne rumme 110 køer, var ved at være udslidt, og han skulle have flere køer for at klare de daglige forpligtigelser, som dette førte med. Han havde jord nok til flere køer, da han startede med at planlægge udvidelsen. Dette fik imidlertid en brat ende i 2015, da en ny lov betød, at en lang række af hans græsarealer ikke længere måtte dyrkes som hidtil. Derved kunne de heller ikke mere medregnes i det lovmæssigt nødvendige areal til den større besætning. Erstatning fik han ingen af, til trods for, at han led et tab på flere millioner ved lovens indførelse. Størrelsen af dette tab betød samtidig, at han ikke længere kunne låne penge til den nye stald. Sammen med følgerne af den stadig strengere lovgivning, de meget vanskeligere forhold under hele krisen, betød dette, at han til sidst helt opgav at have køer, lejede sin jord ud til en naboejendom, der var blevet overtaget af en kapitalfond, og tog arbejde på en fabrik på Koldingkanten. At der derved tabtes mange arbejdspladser på egnen, og at han fortrængte en ung fra arbejdet på fabrikken, var i sidste instans ikke hans problem.

Og sådan var konsulenten og hans søn kommet forbi den ene forladte bondegård efter den anden, og det ene forladte og forfaldne hus efter det andet. Det havde været en katastrofe for de ramte, og det havde været en katastrofe for Danmark. Først da alt var gået galt, og Danmark ikke længere var selvforsynende med fødevarer, gik det op for politikerne, hvilken enorm betydning den hårdtarbejdende bonde, det velfungerende bondesamfund, og de deraf afledte produktioner, arbejdspladser og valutaindtjening havde for det danske samfund. Nu var der ikke længere råd til det velfærdssamfund, der tidligere havde kendetegnet Danmark. Folkepensionen var afskaffet, folk skulle nu selv betale ved lægen og på sygehuset, de unge skulle nu selv betale på universiteterne.

Og nu sad den gamle konsulent i sin stol og tænkte over, at hvordan kunne det dog komme så vidt, at de danske politikere i den grad kunne tage fejl, og i den grad ødelægge den danske bonde. Den danske bonde havde overlevet alle krige, kriser og uvejr i flere tusind år, men han overlevede ikke de første 25 år af det 21'ende århundrede. Kombinationen af uerfarne og uforstandige politikere, uansvarlige organisationer og politiserende embedsmænd uden ansvar for samfundet havde til sidst ført til denne katastrofe.